

Záró szakmai beszámoló

**NŐÍRÓK ÉS PUBLIKÁCIÓS FÓRUMAIK A SZÁZADFORDULÓ
MAGYARORSZÁGÁN**

OTKA PD 104 264

2012–2015

Vezető kutató: Dr. Menyhért Anna

Tartalom

A kutatócsoport tevékenysége

Weboldalunk összegző bemutatása – *Írónők a hálón* – ironok.elte.hu

A projekt munkatársainak önálló kutatási profilja

Konferenciák, kiadványok

A *Női irodalmi hagyomány* című kötet visszhangja

2015. szeptember 28.

A kutatócsoport tevékenysége

A *Nőírók és publikációs fórumaik a századforduló Magyarorszáján* című projekt a Trauma és Gender a Kultúrában és az Irodalomban Kutatócsoport tevékenységének részeként zajlott. A kutatócsoport 2011-ben jött létre, vezetője Dr. Menyhért Anna. Alapító tagjai Dr. Vajda Károly, egyetemi docens, Selye János Egyetem, Dr. Vaderna Gábor, egyetemi adjunktus, ELTE BTK, Dr. Mizser Attila, a Palócföld főszerkesztője, Dr. Nagy Csilla, lektor, Bél Mátyás Egyetem, Kapus Erika, PhD hallgató, ELTE BTK, az MTA Könyvtára munkatársa, Balogh Eszter hallgató, Marczali Ferenc, gender szakos hallgató, CEU, Virágh Szabolcs, tanár, végzett PhD hallgató, ELTE BTK, Mészáros Zsolt, végzett PhD hallgató, ELTE BTK.

A kutatócsoport interdiszciplináris kutatási területe a gendertudomány, a traumaelméletek, az emlékezetkutatások, a kultúratudomány és az irodalomtudomány, különös tekintettel a női irodalomra.

A *Nőírók és publikációs fórumaik a századforduló Magyarorszáján* projekt vezető kutatója Menyhért Anna. A projekt négy munkatárssal indult: Balogh Eszter, Kapus Erika, Marczali Ferenc és Mészáros Zsolt. A második évben Marczali Ferenc és Mészáros Zsolt helyett Györe Borbála lépett be a programba, de Mészáros Zsolt tanácsaival tovább segítette munkánkat. A harmadik évben Györe Borbála helyére Tóth Erika lépett a projekt technikai munkatársaként és fordítóként. Dr. Vajda Károly is az utolsó évben csatlakozott, a projektet pénzügyileg nem terhelve. A személyi változásokat minden esetben az OTKA illetékesei engedélyezték.

A projektben közreműködött Dr. Zsadányi Edit is, a projektet pénzügyileg nem terhelve és nem is regisztrált kutatóként. Segítségünkre volt Dr. Han Anna a képzőművészeti anyaggyűjtésben a weboldal számára. Nekik ezúton is köszönjük a segítséget, mint ahogy az OTKÁ-nak / a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatalnak is a támogatást.¹

2013-ban jelent meg a Napvilág Kiadónál az öt író nő munkásságát feldolgozó *Női irodalmi hagyomány. Erdős Renée, Nemes Nagy Ágnes, Czóbel Minka, Kosztolányiné Harnos Ilona és Lesznai Anna*, Menyhért Anna monográfiája. A vezető kutató 2014-ben forgatókönyvet írt Erdős Renée-ről a Duna Televízió ismeretterjesztő filmje számára, és 2015-ben fejezte be Erdős Renée regényes életrajzát, amely 2016-ben jelenik meg a General Press Kiadónál. Menyhért Anna a projekt időszakában több helyen tartott előadást a női irodalommal kapcsolatban Magyarországon és külföldön egyaránt (a közlemények között ezeket feltüntettük).

Menyhért Anna, Vajda Károly, Kapus Erika és Mészáros Zsolt kutatásait alább részletesen ismertetjük, Menyhért Anna monográfiájának visszhangjával együtt.

A csoport rendszeresen ülésezik, egy-egy tag elkészült munkáit vitatva meg, illetve több alkalommal hívtunk vendégelőadót. Ellátogatott hozzánk Faragó Borbála (CEU és Dublin), Csepeli György (ELTE TÁTK), Vajda Júlia (ELTE TÁTK), Kovács Mónika (ELTE PPK), Louise O. Vasvári (New York és CEU).²

Az elmúlt három év során három konferenciát rendeztünk („Trauma, gender, irodalom”; Férfi írók nőképe és női írók az irodalomtatásban”, a Magyartanárok Egyesületével közösen; „Keresd a nőd! Nők a kulturális emlékezetben”). Az első konferencia anyaga 2014-ben megjelent kötetben, a másodiké a Magyartanárok Egyesülete weboldalán, a harmadik anyagot pedig most szerkesztjük kötetbe. (A konferenciákat alább részletesen ismertetjük).

¹ Másoknak is tartozunk még köszönettel, az *Író nők a hálón* weboldalon az Impresszumban írtunk erről. <http://ironok.elte.hu/index.php/impresszum>

² Bővebben lásd a kutatócsoport honlapján: <https://traumaandgender.wordpress.com/our-guests/>

A Napvilág Kiadóval együttműködve 2013-ban kiadtuk Czóbel Minka 1908-ban írt, *Két arany hajsza* című, meglepően mai hangú, romantikus, horrorisztikus, véres és kéjes elemekben bővelkedő gótikus regényét.

A *Nőírók és publikációs fórumaik a századforduló Magyarországon* projekt keretében fő feladatunkként elkészítettük az *Írók a hálón* elnevezésű weboldalt, mely tizenkét magyar írónő (Czóbel Minka, Lesznai Anna, Erdős Renée, Gulácsy Irén, Lux Terka, Ritoók Emma, Szalay Fruzina, Szikra (Teleki Sándorné), Tormay Cecile, Tutsek Anna, Wohl Janka, Wohl Stefánia) életművét ismerteti a közösségi média oldalak működését imitálva. Az íróportrék mellett a következő

kategóriákban digitalizáltunk és tettünk hozzáférhetővé anyagokat: *Szövegtár*, *Bibliográfia*, *Kritikák*, *Rövid idézetek*, *Tematikus idézetek*, *Lapozó* (korabeli folyóiratok), *Galéria*, *Ismerősök*, *Kávéház*, *Kor-terem*. A weboldalt alább részletesen ismertetjük.

Weboldalunk összegző bemutatása – Írók a hálón – ironok.elte.hu

A *Nőírók és publikációs fórumaik a századforduló Magyarországon* című projekt keretében létrehoztunk egy honlapot, melyen tizenkét írónő életpályáját tárjuk fel. Honlapunkat a Joomla CMS rendszer segítségével alakítottuk ki, felhasználva a Prezi, a Morph, a Flickr és az issu.com online felületeinek lehetőségeit. A teljes háttérstruktúrát (*adatbázis-elérés, HTML- és PHP-fájlok*) az ELTE Caesar szerverén tettük elérhetővé. Mindezt egy korszerű, hipertext szerkezetű, multimédiás webportálon keltettük életre, ahol a tudományos és szépirodalmi szövegek közvetítőerejét a bemutatott művészeket és életműüket illusztráló képzőművészeti és zenei teljesítmények fokozzák. A webes megjelenítés lényege, hogy az egyes alkotók és alkotások ne elszigetelten, hanem a század összművészeti, kulturális narratívájába ágyazva, egymással összekapcsolva mutatkozzanak meg, ahogyan a valóságban is léteztek, ezért hoztunk létre egy közel százötven diából álló prezit, '**Kor-terem**' címen.

Projektünk fontos alapevése, hogy a századfordulón megsokasodó magyar nőírók egyre inkább részét képezték a korabeli irodalmi és kulturális életnek, így szövegeik, élményeik, kapcsolataik éppúgy integráns részét jelentik a kor irodalmi narratívájának, mint a férfitársaik írásai, tapasztalásai, viszonyrendszere, s hogy a férfi és női irodalmi háló ezer szállal szövődik egymásba. A megvalósítás során így különös hangsúlyt fektettünk arra, hogy a kulturális élet női szereplőit ne elszigetelten, ne ellenkánonként vonultassuk fel, hanem a korabeli művészeti világ egészébe ágyazva mutassuk be, a lehető legtöbb összefüggést felfedve. Éppen ezért számos olyan férfi művészt, író, közszereplőt tettünk elérhetővé a világháló hipertextes lehetőségeit kihasználva, akik a kor kulturális közegét határozták meg. Minden egyes általunk választott nőíró '**Ismerősök**' oldalán szerepelnek a kor szellemi életének jelentős férfi egyéniségei is (*Justh Zsigmond, Fülep Lajos, Pekár*

Gyula, Malonyai Dezső, Eötvös Károly, Jászi Oszkár, Molnár Ferenc, Szabó Ervin, Bródy Sándor és mások).

'Szövegtár'-unkban több ezer oldalnyi nehezen hozzáférhető szépirodalmi szöveget (regényeket, versesköteteket, drámákat, novellás köteteket) digitalizáltunk és tettünk elérhetővé oldalunkon. A publikálandó primer szövegek egy részét nyomtatásban az író életében megjelent, ám azóta nem publikált, nehezen hozzáférhető szövegek alkotják. A feladat itt ezek digitalizálása, szoftveres megtisztítása, a gépi optikai karakterfelismerés (OCR) hibáinak javítása, megfelelő formátumúvá való átszerkesztése volt. A szövegek másik része eddig nyomtatásban nem vagy csak részleteiben megjelent kéziratos dokumentum, melyeket előbb a gépre kellett vinni, majd szerkeszteni, formázni. Érdekes kísérleti kérdésként fogalmaztuk meg a projekt kezdetén, hogy amennyiben a mára elfeledett és a kánonból kiírt női írók életművét újraolvassuk, kevésbé, vagy egyáltalán nem ismert szövegeit szerkesztve, gondozva közre bocsátjuk, vajon mérhetően növeljük-e az újrafelfedezés, vagy akár a kánonba kerülés esélyét. Azzal, hogy mindezt egy a 21. századi, nem elsősorban a linearitáshoz szokott olvasói stratégia számára is jól megközelíthető és befogadható, a szövegek medialitását a multimédia eszközeivel felerősítő, formailag is mélységgel bíró hipertext formában, webes környezetben tettük közzé, szeretnénk a fiatalabb korosztályokat is bevonni a bő száz évvel korábbi szövegek ma sem érdektelen világába. A kutatás így konkrét társadalmi hozadékkal is bír, ami a korlátozottan kézbe vehető források közzétételében, s a nehezen hozzáférhető szépirodalmi szövegek újraközlésében mérhető. Az online közlés kiválóan alkalmas rá, hogy a lehető legszélesebb körben tegye közkinccsé ezeket a méltatlanul elfeledett, illetve sosem ismert szövegeket. A szövegközlésekkel kapcsolatos irányelvek kidolgozásában amerikai partnereink az Indiana Universityről igen komoly tapasztalatokra tettek már szert a [The Victorian Women Writers Project \(VWWP\)](#) megalkotásakor, így nagyrészt mi is az általuk közzétett irányelvekre támaszkodtunk.

'Íróportrék' blokkunkba kerültek az életművek: a Wohl-nővérek munkásságával indítunk, akik a 19. század második felének irodalomszervező alakjaiként meghatározzák a korszak nőirodalmát, és reprezentatívan irányítják a publikációs fórumokat. A sort Czóbel Minka életművével folytatjuk, aki 1890-1914-ig volt aktívan jelen az irodalmi életben. Időrendben haladva a 20. század első felében végig követjük a választott írónők munkásságát, facebook-szerkezet szerűen bemutatva kapcsolataikat, publikációs fórumaikat, pályájuk kronológiáját, rövid pályaképet nyújtva róluk, megjelölve néhány internetes hivatkozást, ami újabb hasznos információkhoz vezet az érdeklődőket. Szeretnénk, ha ismertté válnának olyan nevek, mint a korszak egyik legnagyobb példányszámban publikáló, s a női olvasóközönség körében igen népszerű, Szikra néven publikáló Teleki Sándorné, a művelt arisztokrata, Czóbel Minka, az írói honoráriumából saját villát építtető Erdős Renée, vagy az emancipáció ügyében elkötelezett, pezsgő művészeti szalont élte keltő Wohl-nővérek. Az írónők kiválasztásakor ügyeltünk arra, hogy lehetőség szerint minden évtizedből kerüljön fel legalább egy-két prominens alkotó a palettánkra.

'Kritikák' című oldalunkra összegyűjtöttünk számos online elérhető kritikát az írónők szövegeiről, a 'Bibliográfia' menüpont alá integráltuk Dierra Bernadett-Mészáros Zsolt-Zsadányi Edit *Női szerzők a huszadik század első felében* című eredetileg PDF formátumban megjelent munkáját, melyet kereshetővé és webes formában felhasználóbaráttá alakítottunk. 'Lapozó' rovatunkban bemutattunk több olyan korabeli folyóiratot, melyek szívesen adtak teret női íróknak, illetve melyeket nők szerkesztettek. Az MTA és az ELTE könyvtárával együttműködve több lap több évfolyamát digitalizáltuk és online elérhetővé tettük (*Az Ujság - Az Asszonynak c.*

melléklet, Írások Könyve, Jövendő). **'Kávéház'**-unk a kor néhány releváns kulturális szalonját, irodalmi körét mutatja be a női reprezentáció szempontjából. **'Rövid idézetek'** rovatunkba néhány jellemző szöveget gyűjtöttünk össze választott írónőink publikált és kéziratok hagyatékában maradt munkáiból, míg a **'Tematikus idézetek'** blokk olyan fontos témákhoz kínál szövegrészleteket, mint az anyaság, a női szexualitás, az abortusz, a nő-férfi ill. nő-nő közti viszony, a házasság, az anya-lány kapcsolat, a női-férfi szerepek, a feminizmus, a divat és társasági élet, az antiszemitizmus stb.

'Galéria' oldalunkra készítettünk és összegyűjtöttünk közel kétszáz fotót a tárgyalt írónőről és a velük kapcsolatos jelenlegi irodalmi emlékhelyekről, amit egy tematikus galéria formájában bárki online, szabadon elérhet. A képeket tag-ekkel és értelmező feliratokkal láttuk el a könnyebb visszakereshetőség, és a rendszeresség megteremtése érdekében.

A projekt megvalósítása során néhány előre nem sejtett nehézséggel is szembesültünk. A filológiai munkát hátráltatta, hogy a kéziratok szövegei gyakran nehezen hozzáférhetők, előfordul, hogy megrongált állapotban lelhetők fel, nehezen olvashatók, digitalizálásuk is külön figyelmet igényel, ha lehetőség van rá egyáltalán. Az informatikai háttér kialakítása terén is szembesültünk néhány kihívással, az ELTE szervere nem mindig bizonyult megbízhatónak, többször a védelmi korlátok (szigorú jogosultsági rendszer, tűzfal beállítások stb.) miatt alternatív megoldásokat kellett keresnünk, ami jelentős időráfordítást igényelt. Két laptopot terveztünk vásárolni a projekt munkatársai számára, lévén hogy digitális munkát végeztek. Adminisztratív akadályok miatt (eszközbeszerzési stop) ez csak a második év végén valósulhatott meg, és akkor is csak egy laptopot jutottunk hozzá. Mindezek ellenére a tervezett munkát teljes mértékben elvégeztük, ez munkatársaink találékonysága és kitartása nélkül nem sikerült volna.

Ahogy az már a projekt kezdetén is hangsúlyoztuk, kutatásunkat a projekt időtartamánál hosszabb távra tervezzük: célunk az 1890-től napjainkig terjedő időszak nőíróinak bemutatása, ebbe illeszkedik három éves szakaszként az e projekt keretei között feltérképezett 1890 és a II. világháború közti periódus. Emellett a kutatott anyag a weboldal műfaji és technikai sajátosságainak megfelelően az adott intervallumon belül is nehézségek nélkül bővíthető, más kutatott írónők és más szempontok bevonásával. Ennek okán a weboldal természetesen csak jelen OTKA projekt szempontjából nevezhető elkészültnek, valójában ongoing jelleggel a kutatás tovább folytatandó, s az újabb eredmények folyamatosan közzé tehetőek.

Eredményeink számokban – Íróknak a hálón – ironok.elte.hu

12 írónő teljes portréja

több mint 100 ismerőshöz vezető link

csaknem 100 festmény és szobor reprodukciója

több mint 50 korabeli fotó

3 folyóirat összesen 11 teljes évfolyamának digitalizálása és közzététele

10 verseskötet, 1 dráma és 1 regény teljes szövegének digitalizálása és közzététele

közel 200 fotó nőírókról és környezetükről

egy közel 400 oldalas nőírói bibliográfia integrálása és kereshetővé tétele

A projekt munkatársainak önálló kutatási profilja

A projekt vezetője Dr. Menyhért Anna. *Női irodalmi hagyomány* címmel 2013-ban jelent meg öt női író (Erdős Renée, Nemes Nagy Ágnes, Czóbel Minka, Kosztolányiné Harnos Ilona és Lesznai Anna) munkásságát feldolgozó monográfiája, amely élénk visszhangot váltott ki. (A megjelent kritikák és interjúk felsorolását lásd a beszámoló végén.) A kötet bemutatójáról videófelvételt készített az OTKA magazin.³

A kötet alapkérdése: hogyan és miért felejt el a magyar irodalomtörténet a női írókat, még akkor is, ha saját korukban ismertek és elismertek voltak; miért maradnak ki az írónők a kánonokból és következésképp a középiskolai oktatási anyagból (a jelenleg forgalomban levő tankönyvek két női írókat mutatnak be: Szapphót és Nemes Nagy Ágnes). A kötet arra a következtetésre jut, hogy a kortárs irodalom felől induló visszamenőleges, retrospektív hagyományépítés, és ennek során a női írók életművének és recepiótörténetének új – mindig az adott szerzőhöz kapcsolódó – szempontok szerinti újraértelmezése lehet az a módszer, amelynek segítségével a női irodalom bűvópatakként létező hagyománya a felszínre hozható. E sajátos szempontok Erdős Renée esetében nőiség és alkotás, irodalmi siker és személyes életbeli kudarc összefüggései, Nemes Nagy Ágnesnél a férfias vs nőies kategóriái, az elismert intellektuális szerző egész élete során titkolt, posztumusz megjelent nőies verseinek elemzése révén. Czóbel Minka esetében a fő szempont annak az 1970-es években politikai szempontoktól nem mentesen kialakult, és máig ható skatulyának a dekonstruálása, amelynek értelmében a csúnya és kissé zavart költőnő mintegy véletlenül írt nagyon modern verseket. Kosztolányiné Harnos Ilonánál az írófeleséglétnék az identitásra gyakorolt hatását vizsgálja a kötet, valamint a memoárjaiban megjelenő trauma-feldolgozást és azt a nyílt kamaszlány-ábrázolást, amely kifejezetten ritka irodalmunkban. Lesznai Anna nagyregényének értelmezésében az írónő által modern képzőművészeti hatások alapján kifejlesztett emlékezőtechnika elemzése játssza a főszerepet.

Menyhért Anna A női írókkal kapcsolatos kutatást az „Európai Léptékkal a Tudásért” TÁMOP-4.2.1.B-09/1/ KMR pályázat „Kultúrák közötti párbeszéd” alprojektjének keretén belül kezdte el az ELTE BTK-n 2010-ben; és jelen OTKA projekt keretén belül folytatta, írta meg a monográfiát, és bővítette ki kutatást az *Írónők a hálón* című honlapon. A kutatás előzménye volt a *Rózsaszín szemüveg* című kritikai beszélgetés-sorozat, amely négy éven keresztül (2009–2012) zajlott a Nyitott Műhelyben, Kiss Noémi társszervezésében. A beszélgetés-sorozat tizenhárom női író munkásságát dolgozta fel, tizennyolc meghívott író és irodalmár vett részt a beszélgetéseken.⁴

Menyhért Anna számos hazai és nemzetközi fórumon mutatta be női irodalommal kapcsolatos kutatásait. Előadást tartott Bécsben, Firenzében, Besztercebányán a Bél Mátyás Egyetemen, a Bath Spa Egyetemen. Magyar női irodalomról rendezett kerekasztal-beszélgetésen vett részt a Glasgow-i Egyetemen és a Nottingham Writers' Studio meghívására Nottinghamban, mindkét esetben George

³ <http://www.otka.hu/otka-magazin/otka-vilag/noi-irodalmi-hagyomany>

⁴ A *Rózsaszín szemüveg* sorozatában a következő írónőkről volt egy-egy beszélgetés: Nemes Nagy Ágnes, Erdős Renée, Galgóczi Erzsébet, Szabó Magda, Polcz Alaine, Lesznai Anna, Kosztolányiné Harnos Ilona, Kaffka Margit, Czóbel Minka, Rakovszky Zsuzsa, Janikovszky Éva, Palotai Boris. A beszélgetések résztvevői: Radics Viktória, Térey János, Bán Zoltán András, Margócsy István, Kukorelly Endre, Háy János, Györe Balázs, Péterfy Gergely, Balázs Imre József, Nagy Gabriella, Zeke Gyula, Kiss Judit Ágnes, Vaderna Gábor, Szolláth Dávid, Kálmán C. György, Keresztesi József, Gács Anna, Mekis D. János.

Szirtessel együtt. Szemináriumot tartott a Cambridge-i Egyetemen, erről hangfelvétel is készült.⁵ Több, női irodalommal kapcsolatos idegen nyelvre fordított tanulmánya is megjelent vagy megjelenés előtt áll külföldi lapokban. (Lásd a közlemények listáját.)

A női irodalommal kapcsolatos kutatás Menyhért Anna szépirodalmi tevékenységében, illetve szépirodalommal határos munkáiban is megjelent: forgatókönyvet írt a Duna Televízió számára egy Erdős Renée-ről szóló ismeretterjesztő filmhez,⁶ és 2016-ban jelenik meg Erdős Renée-ről írt regényes életrajza a General Press Kiadónál.

Vajda Károly a kutatócsoport munkájához kapcsolódóan a 19. század végének meghatározó, a német irodalomtörténeti kánonba ugyanakkor csak szőrmentén befogadott Ricarda Huch-hal foglalkozott. Idevágó kutatásainak eredményéről a kutatócsoport 2014. évi decemberi konferenciáján tartott előadásában (Nemi játék – játék a nemekkel: Fikció és valóság konfliktusai Ricarda Huch Erinnerung von Ludolf Ursleu dem Jüngeren című regényében) számolt be, ill. az eredményeket beépítette és fölhasználta a Kurze Literaturgeschichte (1880-1945) címmel (ISBN: 978-80-8122-138-5) általa írt, s a révkomáromi Selye János Egyetemen, EU-projekt keretei között megvalósított egyetemi jegyzet vonatkozó fejezetében.

Mészáros Zsolt Wohl-nővérekhez kapcsolódó kutatásában sokrétű életművük feltárására vállalkozott: szövegek újraolvasása, sajtótevékenységük, fogadtatásuk, valamint személyi hálójuk rekonstruálására. Munkásságuk feldolgozása az Osztrák-Magyar Monarchia kulturális transzfereiről, illetve az irodalmi modernségben, a sajtóban és a nyilvánosságban való női részvételről is szolgált új adalékokkal. Mészáros Zsolt további terve az "Új Nő" és a magyar irodalmi modernség viszonyának tanulmányozása poétikai és tematikai szinten a múlt századfordulón. Emellett az öltözködés/divat és a férfiasság közötti relációk 20. század eleji társadalmi és irodalmi ábrázolásaival is foglalkozik.

Kapus Erika beszámolója

OTKA-projektünk keretei között a szűkebb témám Czóbel Minka életművének vizsgálata volt, ami egybeesik tervezett doktori disszertációm témájával is. Kiinduló célként az életmű gender- és queerelméletek mentén történő újraértelmezését tűztem ki, melyhez egyrészt eddig publikálatlan, az író privát életéhez kötődő dokumentumokat kívántam felhasználni, másrészt szerettem volna megismerni, hogyan létezik jelenleg a nyírségi kis faluban élt szerző a helyiek emlékezetében. Anarcson tett látogatásom tanulságairól, arról, hogyan épülhet be vagy hullhat ki a lokális emlékezetből egy szerző (author!), hogyan válhat egysíkúvá emléke a közösségi tudatban akár egy vélt vagy valós stigma (nála jelesül a lesbikusság „vádja”) miatt, a Trauma és Gender Kutatócsoport *Keresd a nőd!* című 2014 decemberében rendezett konferenciáján tartottam közös előadást Balogh Eszterrel, *Mások a hasonlók között – Czóbel Minka, Helne Büttner és Takács Edit rejtélye* címmel. Emellett kutatásom kezdetén főként az író személyének filológiai módszerekkel történő megközelítésére helyeztem a hangsúlyt: a kéziratban maradt hagyatékot, leveleket, naplókat tekintettem át. Várakozásommal ellentétben ezekben kevés olyan anyagot találtam, melyek közvetlenül felhasználhatók a publikált szépírói

⁵ <http://www.crassh.cam.ac.uk/events/25969>

⁶ „Asszonyorsok és nőszerepek az irodalomban. Erdős Renée.” Forgatókönyv: Menyhért Anna, Rendező: Oláh Kata, operatőr Csukás Sándor, gyártási év 2014, bemutató 2015. február 26.

életmű elemzésekor, így további vizsgálódásomhoz olyan elméleti kerete(ke)t kezdtem keresni, amely segíthet át/újraértelmezni egy olyan szövegtörzset, melynek kritikai recepciója meglátásom szerint kevésbé korszerű.

Fontos fogódzóként kínálkozott Czóbel Minka szubjektumábrázolása és a hozzá szorosan kapcsolódó időkezelés kérdése, ami az író kanonizációs esélyeinek egyik fontos sarokpontjaként értelmezhető. Czóbel marginalizálódásának egyik okaként a klasszikus modernizmus idején ugyanis éppen a decentralizált szubjektumábrázolás jelölhető meg, mely őt a posztmodern irodalomértelmezés számára oly népszerűvé tette. Kutatásom egyik iránya ezért az lett, hogy Czóbel Minka műveiben megvizsgáljam a szubjektum ábrázolásának lehetőségeit, az idősíkok egymásra vetülését, ennek poétikai–retorikai–narratológiai eljárásait, s az időterek és az azok közti átjárók fókuszából újraértelmezem a szubjektum szétszóródásának jelenséget, segítségül hívva Lacan tükör-stádiumának elméletét is. Vizsgálódásom egyik középpontjában ezért éppen Czóbel kedvelt szimbóluma, a tükör áll, mely egyszerre választja el s köti össze az egyes idősíkokat, a lacani Innen- és Umweltet, közben torzítva, felerősítve vagy elhalványítva, sőt darabjaira szedve az anyagi világ jelenségeit. Elemzem azt is, hogyan képződnek az író szövegeinek álomnarratívái, milyen szimbólumrendszerrel éri el az átjárást egyes időterek, s az azokhoz kötődő szubjektumok között, s azt, hogyan függhet össze mindez az író által a buddhizmusból kölcsönzött tanokkal, melyek a világot mint álmot, mint illúziót jelenítik meg. Ebben a témában a projekt időszakában két konferenciaelőadást tartottam: 2015 áprilisában a Pázmány Péter Katolikus Egyetem *Álmodó ember* című nemzetközi konferenciáján „*A sok teremtett álomképek álma*” - *Álomnarratívák Czóbel Minka életművében* címmel, és 2015 augusztusában a Pécsi Tudományegyetem és a Nemzetközi Magyarstudományi Társaság *Időértelmezések a magyarságtudományokban* című konferenciáján „*A múlt idők bejárata zöld fátyolos, selymes jövőbe*” – *Idősíkok és átjárók Czóbel Minka műveiben* címmel.

Az álommetaforák és időképek elemzésekor szembesültem vele, hogy mennyire kiemelt szereppel, önálló jelentéssel bír a csend a Czóbel-versekben, mennyire sajátos jelrendszert használ az író ennek formai jelölésére, s ehhez szorosan kötődve, mennyire erős a festőiség jelenléte ebben a lírában. Éppen ezért kutatásom további irányait jelenleg Czóbel és a festészet összefüggéseinek vizsgálatában látom.

Konferenciák, kiadványok

1) 2012 májusában rendeztük *Trauma, gender, irodalom* címmel konferenciánkat, melynek célkitűzése egyrészt az volt, hogy bemutatkozási lehetőséget biztosítson olyan diákok és fiatal tudósok számára, akik nyitni szeretnének egy komplex, interdiszciplináris irodalom- és kultúratudományi nézőpont felé, amely a trauma – és genderkutatás eddigi eredményeit mozgósítva képes felismerni a társadalmi nemi szerepek vizsgálatának jelentőségét a traumatikus tapasztalatok értelmezésében, másrészt pedig az, hogy felhívja a figyelmet arra, hogy ez a megközelítési mód egyes szépirodalmi művek kapcsán elkerülhetetlen elemzési szempont. A konferencia felhívását számos tudományos fórumon, levelezőlistán és honlapon meghirdettük.

A konferencián harminchárom előadás hangzott el, szekcióelnökök voltak: Mészáros Zsolt, Marczali Ferenc, Vajda Károly, Kapus Erika, Menyhért Anna, Vaderna Gábor, Szűcs Teri és Virágh Szabolcs.

Előadások:

Földvári József: Szövet, szöveg, trauma – szöveg, szövet, trauma

- Varga Virág: Hős(nők) újraíródása a történelemben. Tormay Cécile: *Az ősi küldött*
- Kapus Erika: Az ezerhangú hárfa sikolya. Zenévé szublimált testélmény Erdős Renée két regényében
- Jéga-Szabó Krisztina: Az ünnep elmaradt. A női szexualitás traumatizáltságának kontextusai Erdős Renée *A nagy sikoly* című regényében
- Jancsikity Erzsébet: Női szerep és identitás Csingiz Ajtmatov korai kisregényeiben
- Ószi Brigita: Trauma és irodalom. A világháború mint a totális értékvesztés állapota a 20. századi magyar és német prózában
- Nagy Krisztián: „Végig vele vagyunk” – A megöszült test mint az erőszak traumája. Kép és nyelv viszonylatairól Tarr, Krasznahorkai és Mészöly műveinek egy metszetében
- Lajtos Nóra: Egy ablaktalan négyzetben: Sánta Ferenc két novellájának (*Kicsik és nagyok, Emberavatás*) gender-és traumaelméleti aspektusai
- Marczali Ferenc: Timár Mihály: vívódó idealista vagy liliomtipró házasságszédelő? Hatalom és szexualitás *Az arany emberben*
- Pál Dániel Levente: igazság/nem/igazság
- Szabolcsi Gergely: A feldolgozás lehetőségei Szijj Ferenc *Kéregtorony* című kötetében
- Kovács Natália: Vir, virtus (masculinum) – Garaczi László: *Arc és hátraarc*
- Nagy Márton Károly: „Náomiból az Isten Márává tett” – traumatapasztalat és megküzdés narratív megformálása Bethlen Kata Önéletírásában
- Mészáros Zsolt: A bomlás határfelületei Wohl Stefánia *Aranyfüst* című regényében
- Várnagy Márta: A nacionalizmus és a női alárendeltség kapcsolatának narratív hagyománya a 21. századi magyar női regényirodalomban
- Horváth Júlia Borbála: A társadalmi nemi szerepek változása mint trauma Beauvoirnál
- Izsák-Somogyi Katalin: Van-e a holokausztirodalomnak neme?
- V. Debróczki Edit: Áldozati elbeszélések és a tettes-trauma jelensége a 45 utáni német szépprózában
- Ferber Eszter: „A szó, melyet befed a könny” – 1945 utáni osztrák regények poszttraumás nők irodalom-terápiájában
- Gaál Xénia: Háborús trauma, átírt történelem és hétszáz éves menyasszony A Kalinyingrádi körzet anomáliái Jurij Bujda *Porosz menyasszony* című elbeszélésciklusában
- Kálec-Simon Orsolya: A trauma alakzatai Slavenka Drakulić háborús témájú esszéiben
- Lajterné Kovács Krisztina: A trauma neme a „body politic” tükrében Margaret Mitchell *Elfújta a szél* című regényében
- Györe Borbála: Anorexia mint női performansz – identitásválság és diktatúra összefüggései Sofi Oksanen Sztálin tehenei című regényében
- Virágh Szabolcs: Futó a fronton – Polcz Alaine és Bíró Yvette traumaszövegeinek összehasonlító elemzése
- Mizser Attila: Sötétebbik oldal. Történelem, trauma, fotográfia Márton László *Arnyas fűtca* c. művében
- István Anna: Jozef Ignác Bajza nőképe

Koloh Gábor: Amíg a bíró el nem választ... – A válásról való gondolkodás alakulása Magyarországon 1900 és 1949 között

Bálint Angelika: Tiszazug drámája – Női szerepek és propaganda Háy Gyula művében

Nagy Sára: A keresztyén nő traumája barakkba zártan (Visky András: *Júlia*)

Mihalovics Éva: Ki prostituál(t)? – Hajdu Szabolcs *Bibliothèque Pascal* című filmjének elemzése

Urbán Bálint: Nyelv, erőszak és nőiség kérdései Clarice Lispector “*A Língua do P*” című novellájában

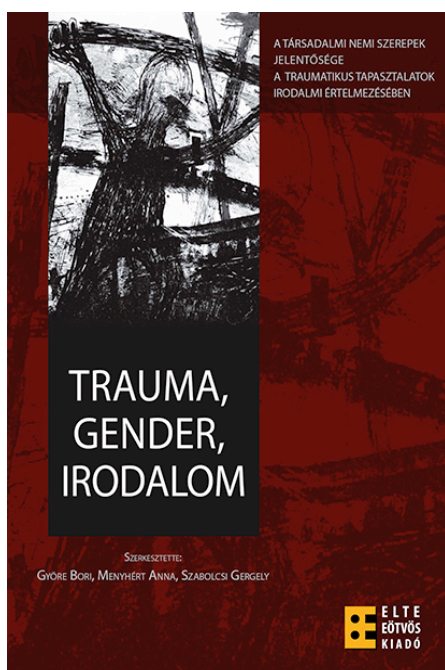
Juranovszky Andrea: Amerikai gótika és a női rabszolgalét traumaélménye Toni Morrison *Beloved* című regényében

Gyuris Kata: Másság és etika J. M. Coetzee *Szégyen* című regényében

Az előadások absztraktjai itt tekinthetők meg:

<https://traumaandgender.wordpress.com/conferences/trauma-gender-irodalom/absztraktok/>

2) 2014-ben jelent meg a konferencia anyagán alapuló kötetünk, e-könyvként, az ELTE Eötvös Kiadónál az ELTE Reader-en, ingyenesen letölthető kiadványként. A

borítót Szikszai Károly Gyász című grafikájának felhasználásával Csele Kmotrik Ildikó tervezte. A megjelenéskor a kutatócsoportunk tagjai online kampány keretében osztották meg a kötetet a közösségi médiában. A kötet nagy sikert aratott: a megjelenést követő egy hónapban több mint 500-an töltötték le, és a letöltések száma azóta pedig egyenletes, mintegy másfél év alatt, 2015. szeptember végéig összesen 1112 letöltést regisztrált a kiadó. A kötet adatai: *Trauma, Gender, Irodalom. A társadalmi nemek szerepe a traumatikus tapasztalatok irodalmi értelmezésében.* Szerk. Györe Bori, Menyhért Anna, Szabolcsi Gergely, Trauma és Gender Kutatócsoport, ELTE Eötvös Kiadó, 2014 (ISBN: 978-963-312-215-0)

A kötet elérhetősége: e-könyv:

http://www.eltereader.hu/media/2015/01/Trauma_Gender_Irodalom_READER.pdf

3) Második konferenciánkat 2012 novemberében *Férfi írók nőképe és női írók az irodalomoktatásban* címmel a Magyartanárok Egyesületével közösen rendeztük a Budapesten a Kossuth Klubban. A konferencia legfontosabb célkitűzése – OTKA projektünk céljaival összhangban, különös tekintettel a tudományos ismeretterjesztésre és a disszeminációra – az volt, hogy felhívja a magyartanárok figyelmét arra, hogy a középiskolai irodalomoktatásban a női irodalom milyen kis

mértékben reprezentált. A konferencia nagy érdeklődést váltott ki, a helyszínen a hozzászólásokból és a későbbiekben is visszajelzésekből kiderült, a tanárok körében kifejezetten nagy az igény arra, hogy női írókat taníthassanak, noha ezt a tanterv nem mindig teszi lehetővé. Elmondták azt is, hogy szívesen vennék, ha a női irodalom kutatói konkrét szövegeket is ajánlanának nekik oktatási célra. Ennek az igénynek a figyelembe vételével készült el Menyhért Anna *Női irodalmi hagyomány* című kötete, amely sok, iskolai elemzésre kínálkozó szöveget mutat be; és a női irodalmi weboldal készítése során is figyelembe vettük ezt a szempontot.

Előadások:

Zsadányi Edit: Feminista kritikai szempontok és értelmezési lehetőségek
 Menyhért Anna: Rejtőző hagyomány. 20. századi magyar női irodalom
 Vaderna Gábor: Nemi szereplehetőségek a 19. századi magyar irodalomban
 Kapus Erika: Anyai ösztön-e? Árva Bethlen Kata teremtett alakja és a hagyományos női attribútumok a genderkritika tükrében
 Marczali Ferenc: Társadalmi nemek és szexualitás Jókai Mór *Az arany ember* című művében
 Kiss Noémi: Szabó Magda: a régimódi asszony

Szemináriumok:

Balogh Eszter – Schiller Mariann: Férfi a tantervben, nő a tanteremben? – A kérdéskánon bővítéséről
 Horváth Beáta: Nőalakok, női ikonok a médiafelületen
 Hudáky Rita: Tóth Krisztina Pixelje a magyarórán

A konferenciáról készült fotók megtekinthetők itt:

<https://www.facebook.com/161636190542258/photos/a.466704650035409.106499.161636190542258/466705823368625/?type=3&theater>

A konferenciáról beszámolót közölt a nyest.hu:

Poros Júlia: „Férfi a tantervben, nő a tanteremben”, <http://www.nyest.hu/hirek/ferfi-a-tantervben-no-a-tanteremben>

Arató László megnyitója, Zsadányi Edit, Menyhért Anna és Kiss Noémi előadásai megtalálhatók a Magyaratanárok Egyesülete weboldalán (<http://magyartanarok.fw.hu/fooldal.html>).

4) Harmadik konferenciánkat 2014. december 4-5-én rendeztük az ELTE BTK-n. A kétnyelvű (angol és magyar) konferencia címe: *Keresd a nőd! Nők a kulturális emlékezetben*. A konferenciára – ismert vagy ismeretlen – nőkről szóló előadásokat vártunk, amelyek az előadó saját szempontjai alapján mutatták be a választott író, tudós, feltaláló, orvos, teológus, művész, sportoló, aktivista, politikus, modell vagy hétköznapi nő életútját, tevékenységét, egy-egy alkotását, tudományos vagy egyéb eredményeit. A konferencia célja volt a figyelem felhívása női elődeinkre, eredményeikre, a női kulturális hagyományra. Azoknak az egyetemi hallgatóknak, PhD-hallgatóknak és tudományos kutatóknak a jelentkezését vártuk, akiket érdekel a nők kulturális emlékezetben betöltött szerepe és szívesen alkalmazzák a gendertudomány szempontjait kutatásaikban. A felhívást az előző konferenciához hasonlóan ismét közzé tettük a lehetséges csatornákon.

A konferencián ötvenkilenc előadás hangzott el, Szerbiából és Szlovákiából is érkeztek előadók. Levetítettük Eichner Hanna EgyeNIŐ című rövidfilmjét is.

A szekciókat vezette: Bollobás Enikő, Földes Györgyi, Bódi Katalin, Menyhért Anna, Vajda Károly, Gács Anna, Szalay Krisztina, Mészáros Zsolt, Gaál Xénia, Jablonczay Tímea, Kálec-Simon Orsolya, Turbuly Éva, Mizser Attila, Zsadányi Edit, Lénárt Tamás, Borgos Anna.

Előadások:

- Török Zsuzsa: Migráció és eladható kultúra. Majthényi Flóra Spanyolországban
Vajda Károly: Nemi játék – játék a nemekkel. Fikció és valóság konfliktusai Ricarda Huch *Erinnerungen von Ludolf Ursleu dem Jüngeren* című regényében
Hidasi Eszter: Calamity Jane alakjának ikonográfiája
Menyhért Anna: Az első magyar orvosnő a kulturális emlékezetben – Hugonnai Vilma
Kövesdi Lilla: Hogyan lett egy nő a szetuk szimbolikus alakja?
Varga Kinga: Eszenyi Enikő – kulturális vezetői szerep és női identitás
Bódi Katalin: Tárgy és alany. Artemisia Gentileschi és a női tekintet
Kovács Dóra: “Női szemmel” – A nők szabadsága a magyarózdai páros táncokban
Ujvári Nóra: Wesselényi Polixéna útinaplója
Nagy Márton Károly: Asszonysorssal férfiszerepben az özveglét ellentmondásosságai Árva Bethlen Kata levelezésében
Haiser Anna Klára: Politikusfeleségek – Batthyány Lajosné Zichy Antónia és Széchenyi Istvánné Seilern Crescence életútjának összehasonlítása
Steinmacher Kornélia: Egy történet variánsai – Báthory Anna alakja a kulturális emlékezetben
Habodász Andrea: Komárom múzsája – Közélet és magánélet szépirodalmi összefonódása Fábián Julianna életművében
Balog Edit Otilia: Vályi Klára *Magyar Tempe* (1807) című kötetének bemutatása
Bátori Anna: Ki az első női író a 18-19. századi magyar irodalmi hagyományban?
Barna Ferenc: Magnia Urbica, egy kevésbé ismert császárné a Kr. u. 3. századból

- Papp Theodóra: Isabella Andreini, a koszorús költőnő
- Földes Györgyi: "A pódium akrobatája". Simon Jolán előadóművészete
- Hutvágner Éva: Művészet és pedagógia keresztmetszetében. Feljegyzések a Séd Teréz-hagyaték feltárásáról
- Zsigmond Andrea: Ariane Mnouchkine színházképe
- Beke Zsolt: The Woman – Irene Adler in Sir Arthur Conan Doyle's "The Scandal in Bohemia" (1891) and in the episode "A Scandal in Belgravia" (2012) of BBC's Sherlock
- Mórász Balázs: Preachin' to the choir – Mahalia Jackson's importance regarding and outside of the area of music
- Jász Borbála: The Role of Women in Leibniz's Philosophy. Sophie Charlotte and Caroline of Ansbach
- Hudácskó Brigitta: How to Make a Feminist
- Teplán Ágnes: A camp, a feminista, és a szexista – Susan Sontag
- Ruszkai Szilvia Éva: Hannah Arendt, a XX. századi filozófia és politikai gondolkodás legmeghatározóbb női alakja
- Jeges Edit: Miért érdemes egy lengyel félzsidó nő történetével foglalkozni? Anita Janowska traumatikus múltjáról szóló narratíváinak összehasonlító elemzése
- Jabloneczay Tímea: Marginalizáltság és határkezelés. Az identitás kereszteződesei Szenes Erzsínél
- Németh Csilla: Az „elgyötört test és megtépett ruha” esztétikája – Marina Abramović

Máté Orsolya: A test és a nem problematizálása Szabó Magda *A pillanat* című regényében

Kosztrabszky Réka: A test szerepe és jelentősége Szabó Magda *Az őz* című regényében

Csorba Anett: Marlene Steerwitz

István Anna: Elena Maróthy-Šoltéssová *Gyermekeim* című regényének értelmezési lehetőségei

Szalay Krisztina: Önéletrajziség Jean Rhys műveiben

Endes Ilona: Krimi-nő-lógia – A maszkulin olvasásmód működésképtelensége Vavyan Fable krimijében

Nataša Pivec: Barbie Deconstructed: the contemporary doll photography art of Mariel Clayton

Biljana Purić: "De me faire imprimer": A feminist reading of autobiographical works of Milena Pavlović Barilli

Szeretettel meghívunk az ELTE BTK Trauma és Gender Kutatócsoport *Keresd a nőd!* című konferenciájára

A konferencián közismert és ismeretlen nőkről szóló előadásokat hallgathatunk, amelyek az előadó saját szempontjai alapján mutatják be a választott író, tudós, feltaláló, orvos, teológus, művész, sportoló, aktivista, politikus, modell vagy hétköznapi nő életútját, tevékenységét, egy-egy alkotását, tudományos vagy egyéb eredményeit.

Célunk, hogy felhívjuk a figyelmet női elődeinkre, eredményeikre, a női kulturális hagyományra.

Keresd a nőd, hogy másokét is megtaláld!

Várunk mindenkit, akit érdekel a nők kulturális emlékezetben betöltött szerepe és a gendertudomány.

A konferencia időpontja: 2014. december 4-5.
Helyszín: ELTE BTK Ifjúsági épület, 1088 Budapest Múzeum krt. 6-8.

[Absztraktok és részletes program](#)
kutatócsoportunk honlapján:
<http://traumagesgender.wordpress.com/>

 Find us on Facebook
Keresd a nőd!

A konferencia az OTKA PD 104264 projekt támogatásával valósul meg.

Keresd a nőd! konferencia
2014. december 4-5.

Meghívó

Polgár Judit

Lehet egy nő világbirodalom? Ez a konferencián hallgatható előadás címe (Forrásként: Lajos) (Forrás: Lajos)

Sonja Kovalevszkaja

$F(x, D)u = \sum_{|\alpha| \leq m} a_{\alpha}(x) D^{\alpha} u = B(x)$

Nemes Nagy Ágnes

Hogy lehetett azonos egy nő a férfival?

Hedy Lamarr

Mi az összefüggés az orgazmus és a wifi között?

Petrák Fanni: A woman in glasses – Lydia Davis

Strickland-Pajtkó Ágnes: Agnes Strickland és a női történelemírás

Móricz Nikolett: Betsábé, a királynéva avansált alattvaló: csábító, meghódított, társtettes, avagy áldozat? –Egy bibliai elbeszélés (2Sám 11,1 – 12,25) üres helyeinek kitöltése a recepciótörténetben–

Gubacsi Beáta: Shalott asszonyai: nőalkotók A.S. Byatt regényeiben

Kovács Bea: Generációm hangja(?) A Lena Dunham-jelenség

Fehér Dóra: A karsú nő. A fogyókúra, mint a nőiességet meghatározó mindennapi szokáskultúra

Halmi Annamária: A fogyatékos nők helye a társadalomban – Stella Young

Balogh Eszter: Bors Károlyné Takács Edit, a szigligeti talány

Kapus Erika: Czöbel Minka és Büttner Helén, mások a hasonlók között

Jéga-Szabó Krisztina: Erdős René két élete

Lakatos Artur Lóránd: Erős és mégis sebezhető: nőábrázolás Gulácsy Irén történelmi regényeiben

Czingel Szilvia: Zsidó nők a századelőn – Avagy: higiénia és tisztálkodás, mint a polgári világ vívmányai

Trádlér Henrietta: Az igazi Édes Annák

Grexa Izabella: Egy pesti munkásasszony kapcsolathálózata a 20. század második feléből

Tóth Eszter Zsófia, Pintér Márta: Megvalósult álmok? Inci, a szövőlány 30 év múlva visszatér

Fleisz Katalin: Krúdy női. A nő mint idegen Krúdy Gyula műveiben

Szép Szilvia: Török Sophie, az irodalom felesége

Zeke Zsuzsanna: Megélt szerepek: Boncza Berta Bimbi, Csinszka, Ady Endréné, Márfy Ödönné

Lénárt Tamás: Megőrzés mint kulturális gyakorlat és „női praktika”. Hajós Editről

Kálec-Simon Orsolya: Dragojla Jarnević, a horvát nemzeti ébredés női úttörője

Egri Dóra: A háború és a férfiak szuggesztíója a női én megkonstruálásában Polcz Alaine *Asszony a fronton* c. önéletírásában

Orosz Júlia: A „Vándorkutya” – Egy kárpátaljai nő története a II. világháború után

A konferencia absztraktjai elolvashatók itt:

<https://traumaesgender.wordpress.com/konferenciak/keresd-a-nod/absztraktok/>

A konferencia Facebook oldala és az előadások alatt készült fotók megtalálhatóak itt:

<https://www.facebook.com/events/814456361940485/>

A konferencia anyagát kötetben tervezzük megjelentetni, az előző konferenciakiadványunkhoz hasonlóan e-könyvként. A kiadás költségeire már pályáztunk egy NTP-FTH pályázat keretében (eredmény még nincs). Az előadások szerkesztett változatát 2015. szeptember végi határidővel kértük be a szerzőktől, nagy részük már be is érkezett.

Visszhang

A Női irodalmi hagyomány című kötet fogadtatása:

Bán, Zoltán András. „Ex libris: Menyhért Anna: Női irodalmi hagyomány, Szécsi Noémi: Gondolatolvasó, Tompa Andrea: Fejtől s lábtól, Christa Wolf: Angyalok városa avagy Dr. Freud köpenye” Élet és Irodalom, 2014/3. Web. 2014. 02. 06. http://www.es.hu/ban_zoltan_andras;ex_libris;2014-01-16.html.

Czomba, Magdolna. "Lehet, hogy edukátor vagyok": Interjú Menyhért Annával. Vörös Postakocsi, 2013. 09.16. Web. 2014. 02. 06. <http://www.avorospostakocsi.hu/2013/09/16/%E2%80%9ELehet-hogy-edukator-vagyok-interju-menyhert-annaval/>.

Csiszár Gábor: Író nő író nőket olvas, socio.hu 2014/1. http://socio.hu/uploads/files/2014_1/10_csiszar.pdf

Deák-Takács, Szilvia. „A hajszaalak is párban: Kritika Czöbel Minka Két arany hajszaalak című regényéről”. A

vörös postakocsi. 2014. 02. 06. <http://www.avorospostakocsi.hu/2014/01/08/a-hajszaalak-is-parban/>.

icentrifuga. „Ami a magyar irodalomtanítás emlékezetéből kimaradt” Irodalmi Centrifuga Web. 2014. 02. 06. http://centrifuga.blog.hu/2013/06/06/ami_a_magyar_irodalomtanitas_emlekezetebol_kimaradt

Kádár, Judit. „Visszamenőleges hagyományépítés: Menyhért Anna: Női irodalmi hagyomány”, Jelenkor, 2013/11: 1170-1174. <http://www.jelenkor.net/archivum/cikk/2843/visszamenoleges-hagyomanyepites>

Kántás Balázs: Alternatív női irodalomtörténet? Menyhért Anna Női irodalmi hagyomány című tanulmánykötetéről, Folyó Kortárs Művészeti Magazin 2014. Március, <http://folyo-irat.hu/aradas/kritika/1894-kantas-balazs-menyhert-anna-noi-irodalmi-hagyomany-cimu-tanulmanykoeteterol>

Kérchy Anna: „A XX. századi magyar nőírókról megjelent kötetek megközelítési módjai.” TNTeF Journal, 2013./3.2, <http://tntefjournal.hu/vol3/iss2/kerekasztal.pdf>

Kovács Bea: „Író nők. Hiánypótlás.2 Kortárs online. 2013. október 28. <http://www.kortarsonline.hu/2013/10/irodalom-menyhert-anna/18047>

Krausz Viktória: „Idejét múlt sztereotípiák”. Interjú Menyhért Annával. Ügyvédvilág, 2013. november 20. <http://www.ugyvedvilag.hu/rovatok/eletmod/idejet-mult-sztereotipiak>

- Nagy Csilla: A hagyomány neme (Menyhért Anna: *Női irodalmi hagyomány*; Borgos Anna: *Nemek között. Nőtörténet, szexualitástörténet*) (In: Műút, 2013)
- Németh Ványi Klári: Női művek tárháza. Szombat, 2014/2. <http://www.szombat.org/kultura-muveszetek/noi-muvek-tarhaza>
- Osztoivits, Ágnes. „Könnyítés a gyengébb nemnek: Van-e női irodalmi hagyomány?” *Heti Válasz*, 2013/35: 52-54.
- Papp, Sándor Zsigmond. „Az eszkimó teniszezők jövője: Menyhért Anna a női irodalmi hagyomány megteremtésére tesz kísérletet.” *Népszabadság*, 2013. 10.8., 16.
- Rab László: „Halálkomoly játék. Tandem interjú Menyhért Annával és Szakcsi Lakatos Bélával.” *Népszabadság*, 2013. 09-27. Print, http://nol.hu/kultura/20130927-halalkomoly_jatek-1415577
- Rákai Orsolya: „Amit (ott)hagytak.” *BUKSZ*, 2014/nyár, 102-106.) http://real.mtak.hu/18650/1/jav_18650_real.pdf
- Ruff Borbála: „Szobáról szobára”. *Élet és Irodalom*, 2013. augusztus 30. http://www.es.hu/ruff_borbala;szobarol_szobara; 2013-08-28.html
- Somogyi Gyula: „Nőként írni nőkről. Hogyan kell?” (Menyhért Anna: *Női irodalmi hagyomány*), *Alföld* 5. szám 2014. pp. 122-128
- Tóth Krisztina, Menyhért Anna és Borgos Anna beszélget Benedek Annával a *Könyvhéten*, 2013. Június 8. <https://www.youtube.com/watch?v=3PDqOe6iafY>
- Varga, Stella. “Miért felejtkezünk meg a nőkről az irodalomban? Beszélgetés Menyhért Annával, a Trauma és Gender Kutatócsoport vezetőjével”. *Köznevelés* 41. 2012: 4–5.

Könyvbemutató:

- Arató László, Borgos Anna, Menyhért Anna és Túri Tímea részvételével a *Nyitott Műhelyben*, 2013. október. Videofelvétel az OTKA Magazinban: <http://www.otka.hu/otka-magazin/otka-vilag/noi-irodalmi-hagyomany>

Rádióinterjúk:

- Belső közlés, 2013. 12. 16. Klubrádió
- Klubdélelőtt, 2013. 09. 07. Klubrádió, https://soundcloud.com/kapus-erika/menyhert_anna
- Szonda, 2013. 07. 14., Kossuth Rádió

Menyhért Anna női irodalommal kapcsolatos előadásai a projekt időszakában:

- “Women’s Literary Tradition”. Konferenciaelőadás, “Writing Women’s Lives”, Bath Spa University, 2015. április
- “Women Poets in Hungary: Ágnes Nemes Nagy.” Kerekasztalbeszélgetés Menyhért Anna, George Szirtes és Varga Zsuzsanna részvételével, a “Contemporary Hungarian Studies: Multidisciplinary European Perspectives” konferencia keretében, University of Glasgow, 2015. február
- “Women’s Literary Tradition”. Women Writers in Hungarian Cultural Memory.” Szeminárium tartása a “Places of Amnesia” szemináriumsorozat keretében, Cambridge University, CRASSH, 2015. Január. Hangfelvétel elérhető: <http://www.crash.cam.ac.uk/events/25969>

- “Hugonnai Vilma: az első orvosnő a kulturális emlékezetben”. Konferenciaelőadás, “Keresd a nőd! A Trauma és Gender Kutatócsoport konferenciája, ELTE, 2014. december
- “Literature and Women’s Literature in Hungary”. Kerekasztalbeszélgetés és felolvasás Menyhért Anna, Szabó T. Anna és George Szirtes részvételével, Nottingham Writers’ Studio, Nottingham, 2014. november
- „Női irodalmi hagyomány.” Előadás a Veszprémi Művelődési Házban, 2014. március
- “Nők a humántudományokban.” Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara és a Nők a Tudományban Egyesület (NATE) beszélgetés-sorozata. Vendég: Pető Andrea, a Közép-Európai Egyetem Társadalmi Nemek Tanszékének docense. Beszélgetőtársak: Menyhért Anna és Sipos Balázs, megnyitja: Dezső Tamás, az ELTE BTK dékánja és Groó Dóra, a NATE elnöke, 2013. december 9., Budapest, ELTE BTK
- “20. századi magyar női irodalom.” Előadás tartása, Bécsi Egyetem, Európai és Összehasonlító Irodalom Tanszék, Bécs, 2013. május
- “Traumaelmélet és irodalom”. Előadás, Hungarológia Tanszék, Bél Mátyás Egyetem, Besztercebánya, Szlovákia, 2013. május
- “The Patchwork of Memory in the Novel “In the Beginning There Was the Garden” and the Diaries of Lesznai Anna. Konferenciaelőadás, “Transnational Woman’s Literature in Europe”, Budapest, Central European University, FP7 Marie Curie Intra-European Fellowship, Akademie Schloss Solitude, 2013. május
- “Az Asszonyok. Modern nők Az Ujság mellékletében.” Konferenciaelőadás, “Sokféle modern nő Magyarországon az első világháború előtt (Budapest, 1913: Nők választójogi Világszövetségének kongresszusa)”, Budapest, ELTE BTK Történelmi Intézet, 2013. szeptember
- “20. századi magyar női irodalom.” Előadás, Università degli Studi di Firenze, Összehasonlító Irodalom, Kultúra és Nyelvek Tanszék, Firenze, 2012. szeptember
- „Rejtőző hagyomány. 20. századi magyar női irodalom.” Konferencia előadás, „Gender és hagyomány: férfi írók nőképe és női írók az irodalomtatásban.” A Magyar Tanárok Szövetsége és a Trauma és Gender a Kultúrában és az Irodalomban Kutatócsoport közös konferenciája, 2012. november 17., Budapest, Kossuth Klub
- “Trauma és irodalom a nők elleni erőszak vonatkozásában.” Kerekasztal-beszélgetés, résztvevők: Kováts Judit, Cserhádi Éva, Czapáry Veronika, Kassai Zsigmond, Menyhért Anna, 2012. december 3. Budapest, Frisco
- „Testimony and Literary Narrations of War” elnevezésű panel elnöklése a „Gendered Memories of War and Political Violence” konferencián, 2012. december 7–8. Budapest, Central European University
- Rózsaszín szemüveg. Kritikai beszélgetés-sorozat a női írás hagyományáról. Palotai Boris. 2012. nov. 23., Nyitott Műhely, résztvevők: Balogh Eszter, Gács Anna, Kiss Noémi, Mekis D. János, Menyhért Anna.

Czóbel Minka *Két arany hajsza* című regényéről (szövegkiadás, Bp.: Napvilág, 2013) megjelent kritikák:

Deák-Takács Szilvia: *A hajsza is párban*. Vörös Postakocsi, 2014. január 8.
<http://www.avorospostakocsi.hu/2014/01/08/a-hajsza-is-parban/>

Észak magyar farkasa és a szerelem gubancjai. Irodalmi Centrifuga, 2013. 06. 13.
http://centrifuga.blog.hu/2013/06/13/eszak_magyar_farkasa_es_a_szerelem_gubancjai